

OPĆI PODATCI			
IME I PREZIME		IVANA PEPIĆ	
Naziv studija		Poslijediplomski sveučilišni studij Književnost i kulturni identitet	
Matični broj		155	
Naslov doktorske disertacije	Jezik rada	hrvatski	
	hrv.	STRATEGIJE OBLIKOVANJA DISKURZA O SVAKODNEVICI U KNJIŽEVNOJ KULTURI SLAVONIJE 18. STOLJEĆA	
	engl.	Strategies of forming discourse about everyday life in the literary culture of the 18th century Slavonia	
Područje / polje / grana		humanističke znanosti / filologija / teorija i povijest književnosti	
Mentor 1 titula, ime i prezime		prof. dr. sc. Zlata Šundalić	
Mentor 2 titula, ime i prezime		izv. prof. dr. sc. Leo Rafolt	
Povjerenstvo za ocjenu doktorske disertacije	titula, ime i prezime	ustanova	e-pošta
	1. prof. dr. sc. Milovan Tatarin, predsjednik povjerenstva	Filozofski fakultet Osijek	mtatarin@ffos.hr
	2. izv. prof. dr. sc. Kristina Peternai Andrić	Filozofski fakultet Osijek	kristina.peternai@gmail.com
	3. doc. dr. sc. Krešimir Šimić	Filozofski fakultet Osijek	ksimic@ffos.hr
	4. prof. dr. sc. Zlata Šundalić	Filozofski fakultet Osijek	zsundalic@ffos.hr
	5. izv. prof. dr. sc. Leo Rafolt	Filozofski fakultet Zagreb	leo.rafolt@zg.t-com.hr
Datum imenovanja povjerenstva	Fakultetsko vijeće Filozofskog fakulteta u Osijeku, 24. rujna 2014.		
OCJENA DOKTORSKE DISERTACIJE			

Doktorska disertacija Ivane Pepić *Strategije oblikovanja diskurza o svakodnevici u književnoj kulturi Slavonije 18. stoljeća* obuhvaća 262 stranice kompjutorskoga ispisa s 221 bilješkom ispod teksta, 177 bibliografskih jedinica (27 bibliografskih jedinica primarnih izvora na hrvatskom jeziku i 150 bibliografskih jedinica sekundarne literature na hrvatskom, engleskom i njemačkom jeziku) i trima internetskim stranicama.

Rad se sastoji od četiriju glavnih poglavlja koja se dijele na manje cjeline:

I. UVOD: KNJIŽEVNA KULTURA U SLAVONIJI 18. STOLJEĆA

- I. 1. Književnost, kultura, identitet
- I. 2. (Nad)nacionalni okvir književne produkcije
- I. 3. Regionalni identitet slavonske književnosti
- I. 4. Žanrovski sustav – definiranje korpusa
- I. 5. Poetika svakodnevica – metodologijske premise

II. NABOŽNI ŽANROVI: ANALIZA DISKURZA SVAKODNEVICE

II. 1. Katekizamska književnost

II. 1. 1. Katekizmi drugoga razdoblja potridentske (katoličke) obnove

a) katekizmi kanizijevske tradicije: Matija Antun Relković, *Slavonske libarice* (1761.) / Antun Kanižlić, *Mala i svakomu potrebna bogoslovica* (1773.)

b) katekizmi bliski belarminovskoj tradiciji: Ivan Grlčić, *Put nebeski* (1707.) / Đuro Rapić, *Satir iliti divji čovik u nauku karstjanskom ubavistit* (1766.)

c) *Rimski katekizam* i priručnici katehetskih propovijedi: Emerik Pavić, *Jezgra rimskoga pravovirnoga nauka kerstjanskoga* (1769.) / Jerolim Lipovčić, *Dušu čuvajuće pohođenje* (1750.)

d) kontroverziji katekizam: Antun Bačić, *Istina katoličanska* (1732.) / Emerik Pavić, *Ručna knjižica za utiloviti u zakon katoličanski obraćenike* (1769.)

e) katekizam neutvrđene katekizamske tradicije: Antun Josip Turković, *Nauk krstjanski vire svete u hagiografiji Život svetoga Eustahije* (1795.)

f) katekizamske pjesmarice: Juraj Mulih, *Bogoljubne pisme* (1736.)

II. 1. 2. Katekizmi jozefinističkog vremena

a) katekizam reformnog katolicizma: Ivan Velikanović, *Upućenja katoličanska* (I-II, 1787-88.)

II. 2. Propovijed

Đuro Rapić, *Svakomu po malo* (1762.)

II. 3. Lekcionar

Marijan Lanosović, *Evandelistar ilirički* (1794.)

II. 4. Prijevod pojedinih dijelova Svetog pisma

Antun Ivanošić, *Svemogući neba i zemlje Stvoritelj* (1788.)

II. 5. Molitvenik

Antun Kanižlić, *Primogući i srce nadvladajući uzroci* (1760.)

II. 6. Prijevod iz crkvenih otaca

Josip Antun Vlašić, *Contemptus mundi* (1785.)

II. 7. Crkvena drama

Antun Tomiković, *Josip poznan od svoje braće* (1791.)

III. MODELI OBLIKOVANJA RELIGIJSKOGA I KULTURNOG IDENTITETA

1. Model pastoralnoga i katehetskog djelovanja
2. Model pravovjerja (praznovjerje, heretici, šizmatici, unijati, Židovi, muslimani, ateisti, katoličke religiozne dužnosti)
3. Model obitelji (struktura obitelji, odnosi u obitelji i društvena /ne/jednakost: roditelji i djeca, stari i mladi, gospodari i sluge, duhovni pastiri i vjernici, učitelji i učenici, muž i žena)
4. Model kulture života (ubojstvo, ljudski život, ljudska čast, vrijednost istine)
5. Model spolnosti (izvanbračna spolnost, spolni odnosi u braku, spolna čistoća)
6. Model neotuđivosti imovine (krađa, kupovanje i prodavanje, kamata)
7. Model braka (zaruke, ženidba, bračne dužnosti, razvod)
8. Model samospoznaje (ispit savjesti, ispovijed)

IV. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Uvodnim poglavljem (I. UVOD: KNJIŽEVNA KULTURA U SLAVONIJI 18. STOLJEĆA, str. 5–32) Ivana Pepić unutar pet zasebnih cjelina predstavlja predmet istraživanja, korpus, hipoteze, ciljeve, metodologiju, teorijske podloge i relevantne spoznaje.

U prvoj je cjelini (I. 1. Književnost, kultura, identitet, str. 6–12) objašnjen pristup književnom fenomenu koji će u radu biti primarno kontekstualni, književnoantropološki, kulturološki, odnosno povijesni, a ne tekstualni (lingvistički); tekstu se pristupa kao jezičnoj činjenici, odnosno književnost se razumije kao umjetnost riječi. Povod su tomu i određene pojave u suvremenim književnim teorijama, posebice u kulturološki usmjerenim pravcima (novi historizam, književna antropologija, postkolonijalna teorija i dr.). Od osamdesetih se godina 20. stoljeća naovamo, naime, obnavlja interes za povijesne uvjete reprodukcije književnih tekstova, intenzivira se zanimanje za sociokulturnu i antropološku pozadinu književnih tekstova, uz posebno isticanje važnosti pojma kulture koja postaje obzorom unutar kojega se analiziraju pojedini kulturni fenomeni, pa tako i književnost. U radu je riječ i o mjestu suvremene hrvatske znanosti o kulturi – etnologije, o utjecaju njemačke etnologije, o važnosti rada etnologinje Dunje Rihtman-Auguštin koja je potaknula pomak od istraživanja kulturnih artefakata prema istraživanju ljudi i njihova načina života. Zatim se objašnjava pojam identiteta i zaključuje kako je svaki identitet diskurzivan konstrukt, nestabilan, promjenjiv, ali je ipak kulturni identitet.

U drugoj je cjelini (I. 2. (Nad)nacionalni okvir književne produkcije, str. 13–16) pozornost usmjerena na hrvatsku književnost 18. stoljeća, na prikaz čimbenika koji su je odredili (politička rascjepkanost hrvatskih zemalja, utjecaji). Naglasak se stavlja na *posebnost*, a ne na *jedinstvenost* fenomena prosvjetiteljstva koji omogućava da se prosvjetiteljstvo i u hrvatskim zemljama analizira s obzirom na osobitosti njezinih kulturnih, društvenih i političkih odrednica. Zatim se objašnjava didaktična i utilitaristička dimenzija hrvatske književnosti 18. stoljeća, poetski pluralizam, tematsko-idejne i stilsko-izražajne raznolikosti, svjetonazorske koncepcije, odnosno posebnost njezina društveno-političkog i kulturnog konteksta.

U trećoj se cjelini (I. 3. Regionalni identitet slavonske književnosti, str. 17–23) govori o regionalizmu hrvatske novovjekovne književnosti i kulture s posebnim naglaskom na značenju

pojma »slavonska književnost« (određenost zemljopisnim i književnopovijesnim koordinatama, povijesnim, društveno-političkim kontekstom Slavonije 18. stoljeća). Ističu se cezaropapistička nastojanja carice Marije Terezije i njezina sina Josipa II. i njihov utjecaj na književni i kulturni život Slavonije 18. stoljeća, koji je u prvoj polovici stoljeća bio više određen religioznim predodžbama, srednjovjekovnim svjetonazorom i konzervativnim temama i žanrovima, dok je druga polovica stoljeća bila više okrenuta prosvjetiteljskim trendovima i bogatijem žanrovskom repertoaru.

U četvrtoj se cjelini (I. 4. Žanrovski sustav – definiranje korpusa, str. 24–28) uočava pluralizam tematsko-idejnih i stilskih opredjeljenja slavonske književne produkcije 18. stoljeća koja je rezultat različitih unutarnjih poticaja i odgojnoga i praktičnog djelovanja koje se naslanja na tradiciju, ali koje poprima i utjecaje novoga vremena. Predstavljeno je Bogišićevo razlikovanje četiriju osnovnih kategorija tekstova (tekstovi religiozno-odgojne orijentacije, poučno-prosvjetiteljske, prigodne i znanstvene orijentacije), uz napomenu da pretežni dio te produkcije ipak čine nabožno-poučna djela. Zatim je definiran korpus rada (raznorodni tekstovi slavonske književne kulture 18. stoljeća pisani hrvatskim jezikom ili prevedeni na hrvatski jezik), uz napomenu da je pozornost usmjerena na nabožne žanrove, odnosno na tekstove s naglašenim religiozno-odgojnim funkcijama. U preciziranju žanrovske strukture slavonske književnosti 18. stoljeća preuzimaju se pojmovna i genološka određenja Tome Matića, Dunje Fališevac i Franje Emanuela Hoška. Središnji korpus čini osam nabožnih žanrova: katekizamska književnost (katekizmi drugog razdoblja potridentske /katoličke/ obnove i katekizmi jozefinističkog vremena), propovijed, lekcionar, prijevod pojedinih dijelova Svetog pisma, molitvenik, prijevod iz crkvenih otaca, crkvena drama, hagiografija), a sekundarno su u analizu uključena i djela povijesnoga i kulturološkog sadržaja (putopis, etnografske monografije, zapisnici/ljetopisi).

U petoj se cjelini (I. 5. Poetika svakodnevice – metodologijske premise, str. 29–32) objašnjava u kojem se značenju upotrebljava izraz »poetika svakodnevice« (Jurij M. Lotman) i kako on korespondira s terminom *poetika kulture* iz perspektive novog historizma (Stephen Greenblatt). U radu se zastupa novohistoricistički i književnoantropološki tip čitanja raznorodnih tekstova slavonske književne produkcije 18. stoljeća, pri čemu dolazi do izražaja zaokupljenost povijesnošću tekstova i tekstualnošću povijesti (Louis Adrian Montrose). Osnovna je metodologijska premisa rada interpretiranje kulture u značenju različitih praksi i diskurza određenog razdoblja, a na tragu interdisciplinarnе metodološke transpozicije i uvažavanje retrofleksije (književnost je odraz konteksta, ali na kontekst i utječe). Cilj je u konačnici ukazati na reverzibilni i kružni proces zbilje i diskurzivne reprezentacije zbilje, ukazati na njihove međuovisnosti i uzajamne utjecaje. Pri tome se slavonskoj književnoj kulturi 18. stoljeća pristupa kao književnom i povijesnom tekstu, ali i kao antropološkom izvoru (Fernando Poyatos). Definirane su tri hipoteze čija provjera na određenom korpusu treba rezultirati konstruiranjem modela religijskoga i kulturnog identiteta u slavonskoj književnoj kulturi 18. stoljeća (model pastoralnoga i katehetskog djelovanja, model pravovjerja, model obitelji, model kulture života, model spolnosti, model neotuđivosti imovine, model braka i model samospoznaje).

U drugom je poglavlju (II. NABOŽNI ŽANROVI: ANALIZA DISKURZA SVAKODNEVICE, str. 33–214) pozornost usmjerena na istraživanje i interpretaciju diskurza svakodnevice u sedam, odnosno osam nabožnih katekizamskih žanrova i šest ostalih žanrova nabožne provenijencije.

Najviše je prostora dodijeljeno tzv. katekizamskoj književnosti (II. 1. Katekizamska književnost, str. 34–177) kojoj književna povijest do danas, uglavnom, nije poklanjala odgovarajuću pozornost. Donosi se tipologija katekizama, a u radu se preuzima Hoškovo razlikovanje četiriju razdoblja u povijesti hrvatske katekizamske književnosti. Analiziraju se katekizamski tekstovi drugoga razdoblja potridentske (katoličke) obnove (18. stoljeće) i katekizam iz vremena jozefinizma (kraj 18.

i prva polovica 19. stoljeća), jer nastaju u razdoblju koje je određeno temom rada. Katekizamska je književnost oprimjerena s 11 naslova i to tako da su četiri tipa katekizma predstavljena dvama naslovima (katekizmi kanizijevske tradicije, katekizmi bliski bellarminovskoj tradiciji, *Rimski katekizam* i priručnici katehetskih propovijedi, kontroverzijski katekizam), a tri tipa katekizma jednim naslovom (katekizam neutvrđene katekizamske tradicije, katekizamske pjesmarice, katekizam reformnog katolicizma). Istraživanje prisutnosti refleksija i aluzija izvanknjiževne stvarnosti u djelima katekizamske književnosti provodi se po sljedećem modelu: kratka bibliografska bilješka o piscu, cjelovit naslov djela, opis strukture i sadržaja djela, istraživanje elemenata svakodnevice u paratekstualnim sastavnicama djela (predgovor) i istraživanje svakodnevice u matičnom tekstu djela, i to u odnosu na: vjeru, obitelj, ljudski život i čast, spolnost, materijalna dobra, brak (u nekim djelima istražuje se još i lijepo ponašanje i ispovijed, dok se u odnosu na neka djela istražuje samo jedna sastavnica, kao što se, na primjer, u Pavićevoj *Ručnoj knjižici* i u Mulihovim *Bogoljubnim pismama* istražuje samo ispovijed, a u *Nauku krstjanskome vire svete* u hagiografiji *Život svetoga Eustahije* Antuna Josipa Turkovića samo nauk vjere). Navedene se sastavnice, uglavnom, istražuju zasebno, većinom kroz prizmu Deset Božjih zapovijedi (izuzetak je Pavićeva *Jezgra rimskoga pravovirnoga nauka* u kojoj se zajedno istražuju spolnost i materijalna dobra).

Katekizmi kanizijevske tradicije oprimjereni su Relkovićevim *Slavonskim libaricama* (1761) i Kanižličevom *Malom i svakomu potrebnom bogoslovcu* (1773); katekizmi bliski bellarminovskoj tradiciji oprimjereni su dvama naslovima – Ivan Grličić, *Put nebeski* (1707) i Đuro Rapić, *Satir iliti divji čovik u nauku krstjanskom ubavistit* (1766); *Rimski katekizam* i priručnici katehetskih propovijedi oprimjereni su Pavićevom *Jezgrom rimskoga pravovirnoga nauka krstjanskoga* (1769) i Lipovčićevim djelom *Dušu čuvajuće pohođenje* (1750); kontroverzijski katekizam Bačićevom *Istinom katoličanskom* (1732) i Pavićevom *Ručnom knjižicom za utiloviti u zakon katoličanski obraćenike* (1769); katekizam neutvrđene katekizamske tradicije oprimjerjen je Turkovićevim *Naukom krstjanskim vire svete* u hagiografiji *Život svetoga Eustahije* (1795); katekizamske pjesmarice Mulihovim *Bogoljubnim pismama* (1736), a katekizmi jozefinističkog doba predstavljeni su katekizmom reformnog katolicizma kojemu pripada Velikanovićevo *Upućenje katoličansko* (I–II, 1787–1788).

Nakon analize diskurza svakodnevice u 11 djela katekizamske provenijencije slijedi šest zasebnih cjelina unutar kojih se istražuje diskurz svakodnevice u šest nabožnih, nekatekizamskih žanrova: u propovijedi, lekcionaru, prijevodu pojedinih dijelova Svetog pisma, molitveniku, prijevodu iz crkvenih otaca i u crkvenoj drami (str. 178–214). Svaki je žanr oprimjerjen jednim naslovom: propovijed – Đuro Rapić, *Svakomu po malo* (1762), lekcionar – Marijan Lanosović, *Evandelistar ilirički* (1794), prijevod pojedinih dijelova Svetog pisma – Antun Ivanošić, *Svemogući neba i zemlje Stvoritelj* (1788), molitvenik – Antun Kanižlić, *Primogući i srce nadvladajući uzroci* (1760), prijevod iz crkvenih otaca – Josip Antun Vlašić, *Contemptus mundi* (1785), crkvena drama – Aleksandar Tomiković, *Josip poznan od svoje braće* (1791).

U odnosu na metodologiju rada iz prethodne cjeline, u kojoj su predmet istraživanja bili katekizmi i u kojoj je Ivana Pepić analizirala predgovor i diskurz svakodnevice u odnosu na vjeru, obitelj, ljudski život i čast, spolnost, materijalna dobra, brak, a u nekim djelima i u odnosu na lijepo ponašanje i ispovijed, u toj je cjelini metodologija rada reducirana i to tako da je pozornost u većini slučajeva usmjerena na analizu paratekstualnih sastavnica. Tako je samo predgovor analiziran u djelima: Antun Ivanošić, *Svemogući neba i zemlje Stvoritelj*; Antun Kanižlić, *Primogući i srce nadvladajući uzroci*; Josip Antun Vlašić, *Contemptus mundi*; samo sadržajne (objasnidbene) bilješke u drami Aleksandra Tomikovića *Josip poznan od svoje braće*; predgovor, brak i obitelj u djelu Đure Rapića *Svakomu po malo*, odnosno samo predgovor, bilješke i blagoslov u djelu

Marijana Lanosovića *Evandelistar ilirički*.

Na temelju rezultata dobivenih provedenim istraživanjem svakodnevice u nabožnim žanrovima hrvatske književnosti u Slavoniji 18. stoljeća (posebice istraživanjem svakodnevice u katekizmima) oblikovano je treće poglavlje (III. MODELI OBLIKOVANJA RELIGIJSKOGA I KULTURNOG IDENTITETA, str. 215–238), u kojemu je riječ o slavonskom kulturnom identitetu 18. stoljeća čija je nezaobilazna sastavnica i ona religijska. Istraživanje je rezultiralo oblikovanjem osam modela religijskoga i kulturnog identiteta za čije su se razumijevanje koristili i neki putopisni zapisi (Matija Piller i Ljudevit Mitterpacher, *Putovanje po Požeškoj županiji u Slavoniji 1782. god. /1783/*; Friedrich Wilhelm von Taube, *Povijesni i zemljopisni opis Kraljevine Slavonije i vojvodstva Srijema /1777, 1778/*), etnografske monografije (Josip Lovretić, *Otok /god. 1897, knj. II; 1898, knj. III; 1899, knj. IV; 1902, knj. VII; 1916, knj. XXI; 1918, knj. XXIII/*; Luka Lukić, *Varoš /1919, knj. XXIV; 1924, knj. XXV; 1926, knj. XXVI/*) te zapisnici/ljetopisi (*Zapisnik Franjevačkog samostana u Našicama, knjiga I /1739.–1787./*, *Ljetopis Franjevačkog samostana u Osijeku /1686.–1890./*, *Isusovački ljetopis /1763.–1770./*, *Turkovićev ljetopis /1797.–1807./*). Spomenuti su modeli religijskoga i kulturnoga identiteta Slavonije 18. stoljeća sljedeći:

1. Model pastoralnoga i katehetskog djelovanja – odnosi se na izravnu piščevu interakciju s neposrednim okruženjem ostvarenu u predgovorima, ali i u sadržajnim (objasnidbenim) bilješkama koje se nalaze u lekcionaru i crkvenoj drami na donjoj margini, kao i u blagoslovima na kraju lekcionara, koji funkcioniraju više kao dodatak glavnom tekstu negoli kao njegov sastavni dio. Sažeto se donose teme o kojima pisci progovaraju u predgovorima, zatim se naglašava da sadržajne (objasnidbene) bilješke funkcioniraju kao pomoć u razumijevanju biblijskog značenja pojedinih dijelova teksta (egzegetski značaj) i suvremenosti (svjetonazorski podaci) te kao jezična (leksička) i značenjska prilagodba domaćoj tradiciji, dok blagoslovi pobuđuju vjeru u Boga zahvaljujući njegovoj prisutnosti u svakodnevici puka. Iz paratekstualnih sastavnica proizlazi da knjiga služi kao sredstvo djelovanja kojim se želi urediti svakodnevni život u skladu s vjerskim istinama i moralom, što na drukčiji način potvrđuju i Matija Piller i Ljudevit Mitterpacher, a nešto suzdržanije Josip Lovretić, Luka Lukić, Friedrich Wilhelm von Taube.

2. Model pravovjerja (praznovjerje, heretici, šizmatici, unijati, Židovi, muslimani, ateisti, katoličke religiozne dužnosti) – spoznaje kako živjeti po nauku katoličke vjere, odnosno kako se griješi protiv dužnosti prema Bogu, ali i kako su one pozitivno definirane. Praznovjerje je prvi grijeh protiv vjere kojemu različiti autori dodjeljuju različitu pozornost. O hereticima, šizmaticima, unijatima, Židovima, muslimanima, ateistima govori se nešto rjeđe. Znatno više prostora dodijeljeno je opisu katoličkih religioznih dužnosti (svetkovanje nedjelje i ostalih svetkovina, osuđivanje psovke, kletve, krivog zaklinjanja, svetogrđa nad posvećenim osobama, stvarima i mjestima, nepobožno ponašanje na misi i hodočašćima te simonija).

3. Model obitelji (struktura obitelji, odnosi u obitelji i društvena /ne/jednakost: roditelji i djeca, stari i mladi, gospodari i sluga, duhovni pastiri i vjernici, učitelji i učenici, muž i žena) – govori se o poimanju strukture obitelji koje proizlazi iz nabožnih (ponajprije katekizamskih) tekstova i uspoređuje se s etnografskim određenjem pojma obitelj. Na temelju analiziranih tekstova navedeno je tko čini obitelj u Slavoniji 18. stoljeća i kakvi su odnosi između: roditelja i djece, gospodara i sluga, crkvenih i svjetovnih poglavara i podložnika te starih i mladih. Zaključci su potkrijepljeni putopisnim i etnografskim zapisima (Taube, Lovretić, Lukić).

4. Model kulture života (ubojstvo, ljudski život, ljudska čast, vrijednost istine) – korespondira sa značenjem koje je tom pojmu dao papa Ivan Pavao II. (1920–2005) u enciklici *Evangelium vitae* (*Evandjelje života*, 1995), založivši se za poštivanja svake osobe od začeca do smrti. Model kulture

života obuhvaća tumačenje pete i osme Božje zapovijedi, a zaključak do kojeg je Ivana Pepić došla svodi se na to da svi autori ne osuđuju svako ubojstvo, niti svako ubojstvo smatraju nepravednim i grešnim. Navedeno potvrđuju i neke ljetopisne zabilješke (primjerice, u *Isusovačkom ljetopisu, Ljetopisu Franjevačkog samostana u Osijeku*).

5. Model spolnosti (izvanbračna spolnost, spolni odnosi u braku, spolna čistoća) – referira se na razumijevanje spolnosti prema suvremenom *Katekizmu Katoličke crkve* koje obuhvaća sve aspekte ljudske osobe u jedinstvu njezina tijela i duše, odnosi se na sposobnost voljenja i rađanja, na sklonost sklapanju veza zajedništva s drugima. U nabožnim djelima 18. stoljeća spolnost se ne dovodi u odnos s ljubavlju i emocijama, nego se promatra u kontekstu bračne zajednice. Najveći je grijeh preljub, ali nije i jedini (navode se i drugi registrirani u svakodnevicu kao što su: čitanje nepoštenih knjiga, pjevanje nepoštenih pjesama, nepoštene igre /kolo/, mekoputan život, bestidno kićenje te gledanje, dodirivanje, grljenje ili ljubljenje koje bi izazivalo tjelesnu nasladu i užitek). Neke pojave potvrđuju i etnografski zapisi Luke Lukića.

6. Model neotuđivosti imovine (krađa, kupovanje i prodavanje, kamata) – istražen je kroz temu sedme i desete Božje zapovijedi. Riječ je u većini slučajeva o krađi ili činjenju štete materijalnim stvarima i o krađi pri novčanim poslovanjima. U nabožnim djelima nastalim u Slavoniji 18. stoljeća materijalna dobra, pa i ona koja se otuđuju, podrazumijevaju, uglavnom, ruralni prostor. Potvrđuje ju i tzv. kućna krađa, pa i tzv. ženska solidarnost unutar zadružne obitelji o kojoj pišu i etnografi Lovretić i Lukić. S obzirom na novčana poslovanja iz analiziranih je djela vidljivo da su prijekare najčešće u kupovanju i prodaji, a profesije najčešće uključene u ta poslovanja su: trgovci, prokurator, advokati, oni koji vladaju općinskim dobrima, *zanačije*, vladari, suci, nadstojnici, *pravdačije* (tužitelji), *parci* (branitelji), majstori, najmenici, *bogatci*, *likari*, vojnici. Česta su i poslovanja s kamatom o kojima postoje i zapisi kod etnografa Lovretića.

7. Model braka (zaruke, ženidba, bračne dužnosti, razvod) – preuzimajući razlikovanje četiri (ili pet) modela ili paradigmi braka Velimira Veljana, Ivana Pepić zaključuje da analizirani tekstovi potvrđuju juridičko-moralnu paradigmu potridentske bračne teologije, u kojoj se brak smatra vjerskom institucijom koja je posve podvrgnuta crkvenim propisima. O bračnoj ljubavi govori se manje, o uvjetima i zaprekama u svezi braka znatno više, kao i o bračnim dužnostima. Teži se uspješnom braku jer je on preduvjet i kršćanskog i uređenog društva, zbog čega su i Crkva i država pojačano nadzirale taj oblik životne zajednice.

8. Model samospoznaje (ispit savjesti, ispovijed) – analizirana djela govore o tome kako se pripremiti za ispovijed, kakva ona treba biti, kako ispovjediti pojedine grijehe, kako odrediti njihovu težinu s obzirom na okolnosti, kakav treba biti ispovjednik itd., a pri tome dolazi do izražaja činjenica da se u instituciji ispovijedi ukrštaju dva procesa: proces samopromatranja i samospoznaje i proces nadzora i discipliniranja savjesti vjernika.

Četvrtim se poglavljem (IV. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA, str. 239–248) sumiraju spoznaje do kojih se došlo istraživanjem refleksija i konstrukcija svakodnevice u tekstovima različitih genoloških odrednica, odnosno unutar različitih diskurza. Još je jedanput naglašeno da je pristup temi – istraživanje strategija/modela oblikovanja diskurza o svakodnevicu u tekstovima književne kulture u Slavoniji 18. stoljeća – bio utemeljen u kontekstualnom, kulturološkom sagledavanju književnoga teksta koji uporište ima u književnoj antropologiji i novom historizmu. Književnost je shvaćena kao jedan od žanrova kulturnog izraza, čije je određenje (identitet) uvjetovano kontekstom kulture. Identitet slavonske književne kulture 18. stoljeća proizlazi iz zemljopisnih, književnopovijesnih i društveno-političkih specifičnosti, kao i općih, (nad)nacionalnih obilježja. Još uvijek je izražena velika uloga Crkve u prosvjetno-kulturnom životu i bitno utječe na didaktičku i

utilitarističku dimenziju književnosti 18. stoljeća. Istraživanjem se došlo do zaključka da se u paratekstualnim sastavnicama analiziranih djela, u kojima je najizraženiji glas autora, gotovo redovito pojavljuju refleksije na određene aspekte svakodnevice, dok glavni dio tekstova različitih nabožnih žanrova pokazuju i različitu otvorenost prema strukturama svakodnevice. Najzastupljeniji je diskurz svakodnevice u katekizmima, zatim u propovijedima i molitvenicima, a znatno manje u ostalim nabožnim žanrovima (lekcionar, prijevod pojedinih dijelova Svetog pisma, prijevod iz crkvenih otaca, crkvena drama).

Provedena analiza rezultirala je oblikovanjem modela religijskoga i kulturnog identiteta u kojima se prepleće opće i pojedinačno, kako s obzirom na poetičke (žanrovske), tako i u odnosu na svjetonazorske strategije. Kroz osam modela (model pastoralnoga i katehetskog djelovanja, model pravovjerja, model obitelji, model kulture života, model spolnosti, model neotuđivosti imovine, model braka i model samospoznaje) daje se pregled tema i ideja reprezentiranih u pojedinim tekstovima, tj. kod pojedinih autora. Katekizmi potvrđuju prisutnost svih modela, a ostali nabožni žanrovi samo nekih.

Mišljenje i prijedlog

Ivana Pepić odabrala je za temu slabo neistraženo područje, barem kad je riječ o hrvatskoj književnoj historiografiji. Riječ je o korpusu nabožnih žanrova s naglašenim didaktičkim, religiozno-odgojnim težnjama, koji se ukazuje više kao periferna, rubna pojava u odnosu na estetski značajna djela, ali koji ipak upotpunjuje »povijest ljudskoga književnog djelovanja« (Divna Zečević).

Analizom osam nabožnih žanrova (katekizam, hagiografija, propovijed, lekcionar, prijevod pojedinih dijelova Svetog pisma, molitvenik, prijevod iz crkvenih otaca i crkvena drama), odnosno 17 djela 14 autora iz hrvatske književnosti u Slavonije 18. stoljeća te uz rubno uključivanje i žanrova povijesnoga i kulturološkoga sadržaja (zapisnici, putopisi, etnografske monografije) istražena je svakodnevica, odnosno strategije i modeli izvanknjiževnih refleksija. Kombiniranjem gledanja – književnog u povijesnom i povijesnog u književnom – oblikovao se potpuniji sinkronijski i dijakronijski uvid u pojedine teme i ideologiju kulturne stvarnosti, tj. poetiku svakodnevice. Analizirana su djela, posebice katekizmi, otkriveni kao bogat antropološki izvor, tj. kao tekstovi čija je funkcija u velikoj mjeri određena oblikovanjem diskurza o svakodnevici. Na konkretnom korpusu pokazalo se da je književnost odraz društva, ali i da se istodobno snažno reflektira na kontekst, da je književnost društveno proizvedena, ali da je ona i društveno proizvodna.

Istraživanje je rezultiralo spoznajom da su diskurz svakodnevice i modeli religijskoga i kulturnog identiteta koji proizlaze iz njega potvrda kako je i vjerska knjiga (uz onu svjetovnu) u Slavoniji 18. stoljeća nositelj ne samo univerzalnih istina nego i kulturnopovijesnih odrednica. Rad je svojevrsna nadogradnja postojećeg historicističkoga, pozitivističkog čitanja slavonske književnosti (Tomo Matić) u kojemu vjerska knjiga sa svojim strategijama postaje važnom sastavnicom u izgradnji slavonskog kulturnoga identiteta 18. stoljeća. Analiza je provedena korektno, zaključci su logični i poticajni za daljnja istraživanja.

Fakultetskom vijeću Filozofskog fakulteta u Osijeku predlažemo da prihvati ocjenu doktorske disertacije Ivane Pepić te joj omogući završetak postupka za stjecanje doktorata znanosti iz područja humanističkih znanosti, polje filologija, grana teorija i povijest književnosti.

Prijedlog povjerenstva za obranu doktorske disertacije	titula, ime i prezime	ustanova	e-pošta
(5 članova + 2 zamjenika)	1. prof. dr. sc. Milovan Tatarin, predsjednik povjerenstva	Filozofski fakultet u Osijeku	mtatarin@ffos.hr

	2. izv. prof. dr. sc. Kristina Peternai Andrić, članica	Filozofski fakultet u Osijeku	kristina.peternai@gm ail.com
	3. doc. dr. sc. Krešimir Šimić, član	Filozofski fakultet u Osijeku	ksimic@ffos.hr
	4. prof. dr. sc. Zlata Šundalić, mentorica 1, članica	Filozofski fakultet u Osijeku	zsundalic@ffos.hr
	5. izv. prof. dr. sc. Leo Rafolt, mentor 2, član	Filozofski fakultet u Zagrebu	leo.rafalt@zg.t- com.hr
Zamjenski članovi	1. prof. dr. sc. Ljiljana Kolenić	Filozofski fakultet u Osijeku	mlukic@ffos.hr
	2. izv. prof. dr. sc. Milica Lukić	Filozofski fakultet u Osijeku	kolenic@ffos.hr
Prijedlog datuma, vremena i mjesta obrane doktorske disertacije	datum 1. prosinca 2014.	vrijeme 11:00	mjesto Filozofski fakultet u Osijeku
Povjerenstvo za ocjenu doktorske disertacije	titula, ime i prezime		potpis
	1. prof. dr. sc. Milovan Tatarin, predsjednik povjerenstva		
	2. izv. prof. dr. sc. Kristina Peternai Andrić		
	3. doc. dr. sc. Krešimir Šimić		
	4. prof. dr. sc. Zlata Šundalić		
	5. izv. prof. dr. sc. Leo Rafolt		
Napomena			
Mjesto i datum	Osijek, 27. listopada 2014.		

Molimo Vas da ispunjeni Obrazac 3 pošaljete u elektroničkom i u tiskanom obliku (potpisan) referentu za doktorski studij u Uredu za studentska pitanja.